

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice hšt. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rekopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 35.

V Mariboru, dne 29. avgusta 1901.

Tečaj XXXV.

Zaupni shod v Mariboru.

Na shodu zaupnih mož iz Spodnje Štajerske v Mariboru dne 22. t. m. se je sklenilo: Zaupni shod

1. Z ozirom na razmere, vladajoče v Gradcu in deželnem zastopu in pri deželni vladi, skrajno protivne slovenskemu narodu, odobrava abstinenco slovenskih deželnih poslancev štajerskih ter jim prepušča, da tudi v bodoče uravnajo po vsakokratnih razmerah svoje postopanje.

2. Da protestuje proti temu, da porablja deželni zbor deželna sredstva enostranski za gospodarsko in kulturno korist nemških sodeželanov, prikrajšuje pa slovenske sodeželane v gospodarskem oziru ter odreka istim pripomočke za vsak kulturni napredek.

3. Da protestira zoper sklepe, s katerimi se deželni dohodki porabljajo v podpiranje germanizatoričnih ter nemško-nacionalnih namenov in društev, kakor: «Südmark», «Schulverein», «Studentenheim» itd.

4. Da protestuje zoper sklep deželnega zbora, vsled katerega se naj še samo na sebi kmetškemu prebivalstvu krivični volilni red za okrajne zastope spremeni tako, da bi se izročila vsa moč meščanskemu življu.

Slovenski zaupniki izjavljajo, da se slovenski narod na Štajerskem ne čuti varnega v svojem obstanku, dokler ne doseže za Spodnje-Štajersko avtonomije s tem, da se administrativno loči od Nemško-Štajerske, da se uvede v deželnem zboru v narodnih zadevah kurijalno zborovanje, da se loči deželni šolski svet v dve sekciji — nemško in

slovensko — kateri samostojno vpravljate agende slovenskih oziroma nemških šol, da se nadzorstvo slov. šol izroči deželnem šolskem nadzorniku slov. narodnosti, da se po primerni spremembi deželnega volilnega reda in deželnega reda zagotovi slov. narodu primerno zastopstvo v deželnem zboru in deželnem odboru.

Slovenski zaupniki zahtevajo nadalje, da se osnuje zadostno število slov. kmetijskih, meščanskih in drugih strokovnih šol, kakoršnih je nemških na Štajerskem v izobilju.

Slovenski zaupniki pozivljajo svoje zastopnike, da skušajo z vsemi sredstvi doseči izpolnitev teh narodnih zahtev.

Ob enem izjavljajo, da pričakujejo od vsake pravične vlade, da se podpirajo oziroma izvršijo zgoraj navedene zahteve slovenskega naroda, — da bode vlada nastavljala na Spodnjem Štajerskem, katera je sedaj domena protežiranih nemških uradnikov, slovenske uradnike, ter da ne bode predlagala v sankcijo deželnih zakonov, ki žalijo slovenski narod, ali so naperjeni proti njegovim interesom ali njegovemu obstanku.

Budimo narod!

Naše spodnještajersko slovensko ljudstvo je še v ogromni večini pošteno. A žalibog, v narodnem in gospodarskem oziru, to je v probujenosti je še mnogo pomanjkljivosti. Zadnji čas je, da začnejo naši domoljubi resno misliti za probujenje vsega naroda k narodni samozavesti in gospodarskemu

samoosvojenju. Za to so v prvi vrsti poklicana, kot najboljša sredstvo, naša društva.

Na Spod. Štajerju imamo lepo število bralnih društev. Ta društva imajo prelepi namen, pripomoči slovenskemu ljudstvu do prave izobrazbe s tem, da se prirejajo večkrat gospodarsko-podučni shodi, na katerih bi se naj razmotrivala pereča gospodarska vprašanja, ter bi se naše ljudstvo podučevalo v vseh potrebnih strokah narodnega gospodarstva. Posebno skrb naj bi imela naša društva, da temeljito izobrazijo naše mladeniče. Zadnji dve leti so se po naši ožji domovini pridno ustanovljale gospodarske zadruge in posojilnice. A za vodstvo le-teh je treba v knjigovodstvu izobraženih močij. Pa ravno teh nam med priprostim narodom nedostaje. Zategadelj je sveta dolžnost naših v teh strokah izobraženih rodoljubov, da začnejo naše mladeniče podučevati. Čital sem v »Slov. Gosp.«, da mislijo mariborski gg. rodoljubi sklicati v bližnji prihodnosti shod odposlancev bralnih društev celega Slovenskega Štajerja v Maribor na skupni posvet. Pozdravljena ta lepa misel! — Potrebno je pred vsem tudi, da začnejo vsa bralna društva v tem oziru delovati za blagor naroda. Res imamo že precej jako delavnih bralnih društev, kakor n. pr.: pri Sv. Benediktu, Sv. Ani, v Jarenini, pri sv. Križu itd., katera so vzor vseh bralnih društev in se smejo po vsej pravici staviti ostalim v zgled. A žalibog nahajajo se tudi taka bralna društva, ki popolnoma spijo. Vem za društvo, ki niti »Slov. Gospodarja« ne privoščijo svojim udom, o drugih novinah pa še niti govora ni. Milo

Listek.

Maščevanje.

Spisal Ivan V—uk.

I.

»Za božjo voljo, Jožek! Kaj ti je, da si tako bled ter se ves treses?« vpraša oče Vrba 15letnega sinčka, kateri je bled in brez sapa pribežal domov in ni mogel besedice izpregovoriti, temveč je kazal le proti gozdu.

»Kaj se je zgodilo?« zavpije zopet oče ter potrese sina.

»Tam — tam — v — gozdu — oče —«, jeclja sin, »tam leži — o moj Bog, —, človek ves krvav in nag — o joj — glave nisem videl — ima odrezano — joj mene je strah —, ako se na ta grozen prizor spomnim«, in zakril si je oči ter odbežal v hišo.

»Sveta mati božja, pa ne —«, obmolkne, ko zagleda orožnika, katera korakata ravno k njemu.

»Dober dan, oče Vrba«, ga nagovorita, »ali že veste o zločinu?«

»Ravno prej mi je moj sin Jože prinesel novico o mrliču.«

»Ka-aj govorite«, vsklikneta oba žandarja ob enem, »o kakšnem mrliču?«

»No, neki človek leži tam v gozdu nag in brez glave, tako mi je poročil sin.«

»Grom in strela! Potem sta se nocoj dogodila dva zločina. Mislim, da ste poznali vinskega trgovca Ferdinanda Podlipnika; neznan lopovi so udrli nocoj v hišo ter odnesli okoli 11.000 kron. Njegova žena leži v nezavesti, on pa je odšel predvčerajšnjim po kupčiji.«

»Ali ste že tem lopovom na sledu?«

»Kaj še! midva sva hotela vas za svet vprašati, ker, kot župan, poznate v tej okolici do malega vse ljudi.«

»Da, to je že res, da jih mnogo poznam, pa sumiti ne morem nobenega.«

»Kaj pa ta vaš sosed Blaž?« vpraša jeden orožnik.

Vrba zmiga z ramo čes: »To je težka reč, jednega sumiti. On z nikomur ne obuje in niti njegovega priimka ne vemo. Najbolj čudno se mi to dozdeva, da pride večkrat proti jutru domov in potem ga ni celi dan videti. Luč pa ima celo noč.«

»Dobro, tja hočemo pogledati! Pa poprej nama pokažite mesto, kjer se je zgodil zločin.«

Vsi se napotijo v gozd, kjer se njihovim očem odpre grozen prizor. Zraven debelega hrasta leži nago truplo brez glave, v svoji že strdeni krvi. Globoka rana zeva na prsih in curek krvi, ki je šnil iz rane, je pobarval hrast. Na hrbtu poznali sta se dve rudeči

pegi, kar je pričalo, da je bil mož zavrtno napaden in pobit.

Ker ni bilo nikjer glave in obleke, niso tudi mrliča mogli spoznati. Jeden orožnik ostane za stražo, drugi pa je šel z Vrbovom voz.

Strašna novica se je kmalu raznesla po vsem kraju. Mnogo ljudi se je zbralo krog mrliča ter ogibalo, kdo da je. Kmalu na to so naložili truplo na voz, ter ga odpeljali v mrtvašnico. Razburjena množica se je počasi razšla, pa popolnoma umiriti se ni mogla. Okna in duri so se ta večer dobro zavarovala.

Proti večeru se napoti jeden orožnik z Vrbo k hiši, kjer je stanoval Blaž. Ko je stopil v sobo, skočil je Blaž raz sedež ter nekoliko obledel, pa se hitro pomiril ter jima ponudil stol.

»Hvala lepa za prijaznost,« je trdo odvrnil žandar; »na sumu ste uloma pri Podlipniku, zato hočem vašo hišo preiskati,« in ne meneč se za odgovor, začela sta z županom stikati po vseh kotih. Na zadnje se pa upehana vrneta v hišo, kjer je še vedno sedel Blaž.

»Kedo pa me dolži uloma pri Podlipniku,« vpraša mirno Blaž. »Toliko še pa imam, da mi ni treba ropati.« Zadnje besede je izpregovoril nekoliko zaničljivo.

»Kedo vas dolži, vas čisto nič ne briga!«

se stori domoljuba, ko vidi, da udje mrmraje hodijo iz bralne sobe: »To je društvo, niti potrebnega berila nam ne privošči, za nič se ne bodemo več brigali!« Da bi tako društvo mislilo na kak podučni shod ali veselico, o tem se pri vodstvu niti ne sanjajo. Žalostna nam majka! »Tiho, tiho in počasi« je pač geslo takšnega društva. Ljudstvo tava v nevednosti, nasprotniki pa pridno sejejo ljuliko . . . ! Kos za kosom trga nasprotnik od naše krasne slovenske zemlje, ker mnogi ne umejo umno gospodariti, ker jim nedostaje potrebnega pouka; a poklicani faktorji se ne zmenijo za to Če se še najdejo včasih rodoljubi, ki opozorijo ostale na pretečo nevarnost, predbaciva se jim mnogokrat z baharijo itd. Srce boli človeka pri teh mislih. — Rodoljubi! Vodstva društev! Proč z zaspanostjo, odločno pojdimo na delo, kajti ura kaže na dvanajst! Proč z vsemi osebnimi prepiri! Pri tem delu bodi nam zvezda vodnica besede slavnega našega Slomška:

»Sveta vera bodi Vam luč, materni jezik bodi Vam ključ, do prave zveličanske omike!« Torej na delo, rodoljubi! F. Z.

Politični ogled.

Državni zbor. Po najnovejših poročilih bo državni zbor sklican takoj, ko minejo deželnozborske volitve, torej že 20. oktobra.

Deželnozborske volitve na Kranjskem. Katoliško-narodni kandidatje za kmetijske občine so: 1. Za okraj ljubljanske okolice: Fran Povše in dr. Ivan Šustersič, državna poslanca v Ljubljani. 2. Za okraj Kamnik-Brdo: Andrej Mejač, župan in posestnik v Komendi. 3. Za okraj Kranj-Tržič-Loka: deželni glavar Oton pl. Detela in dr. Janko Breje, kazenski zagovornik v Ljubljani. 4. Radovljica-Kranjskagora: Josip Pogačnik, državni poslanec v Podnartu. 5. Postojna-Logatec-Lož-Bistrica-Cirknica: Fran Drobnič, posestnik v Novivasi pri Blokah in dr. Janez Krek, profesor bogoslovja v Ljubljani. 6. Vipava-Idrija: Franc Habe, posestnik na Gočah. 7. Novomesto-Kostanjevica-Krško: Josip Dular, posestnik v Jurka vasi pri Novem mestu. 8. Trebnje-Višnja gora-Žužemberk-Mokronog-Litija-Radeče: Fran Košak, župan in posestnik na Grosupljem; dr. Viljem Schweitzer, odvetniški kandidat v Ljubljani in dr. Ignacij Žitnik, državni poslanec v Ljubljani. 9. Kočevje-Ribnica-Velike Lašče: Franc Jaklič, učitelj v Dobropoljah in Primož Pakiž, posestnik v Sodražici. 10. Črnomelj-Metlika:

Viljem Pfeifer, državni poslanec in posestnik v Krškem.

Grof Franc Coronini. V Šentpetru pri Gorici je umrl dne 25. t. m. nekdanji predsednik poslanske zbornice ter bivši deželni glavar goriški grof Franc Coronini. Mož ni bil sicer Bogve kako naklonjen Slovcem, vendar jim je bil pravičnejši nego sedanji voditelj Lahov. Glasoval je tudi za slovenske gimnazijske razrede v Celju, a s tem je padel njegov ugled med Italijani.

Voditelji Čehov. Govori se, da bo namesto umrlega dr. Kaizla v državni zbor izvoljen zopet dr. Engel, in brezdvomno je, da se mu zopet izroči vodstvo mladočeskega kluba v državnem zboru.

Zagrebski nadškof dr. Juraj Posilovič je slavil v torek dne 27. avg. petindvajsetletnico svojega škofovanja. Najznamenitnejše delo, s katerim je nerazločljivo zvezano ime nadškofa Posiloviča, je prvi hrvaški katoliški shod.

Velikonemški cilji. Predsedništvo nemške evangelijske zveze je vnovič dovolilo 200.000 mark v podporo evangelijskemu gibanju v Avstriji. Takega otročjega človeka ga menda ni v celi Avstriji, ki bi ne bil na jasnem, da je to »evangelijsko gibanje« le nemško-narodno politično gibanje, služee velikonemskim ciljem, da se pruska moč razširi preko avstrijskih dežel proti Vzoku. Stvar se jasni, saj Velenemcem niti mari ni več, da bi jih skrivali. Človek bi menil torej, da bomo onim, katerim je naloga čuvati čast avstrijske države, začele vendar malo iti po glavi te nemške marke. No, potrpiamo malo še; tudi to pride, ko bo (po stari navadi) morda — prepozno.

Uboštvo v Galiciji. V celi Galiciji ima od sedem in pol milijona prebivalstva samo 65.000 ljudi več nego 1200 K dohodkov. Samo o 1405 osebah se lahko reče, da živijo v blagostanju. Galicija ima 178 takozvanih milijona rev.

Nemški cesar v strahu. Poljski iznajdbenik Jan Ščepanik je poslal nemškemu cesarju na njegovo naročilo oklep, tkan iz svile, ki ščiti osebo, ki ga nosi, popolnoma varno pred vsakim udarcem in vsakim bodljajem. Poskusi s tem oklepom so vspeli naj-sijajnejše. Oklep je težak 2 kg.

Angleška kraljica in bojkot. Pri nas ne sme navaden človek razglašati bojkota, na Angleškem stori to kraljica sama. Angleška kraljica Aleksandra je svojim dvorskim gospicam dala nalog, da se smejo v bodoče oblačiti le v oblačila, narejena na Angleškem. Tudi za kronanje je naročeno,

da smejo biti navzoče gospe in gospice oblečene le v obleko, izgotovljeno na Angleškem. Angleška kraljica je dober izgled za Slovence.

Cesarica Evgenija hudo bolna. Listi poročajo, da je soproga pokojnega francoskega cesarja Napoleona III., cesarica Evgenija v gradu Samborough na Angleškem nevarno zbolela. Cesarica Evgenija ima sedaj 75 let.

Preobrazba japonske vojske. Japonska država jako napreduje. Sedaj namerava zopet preustrojiti in zboljšati svojo vojsko in mornarico. Vojni ministri bodo odsedaj lahko postali tudi osebe, ki niso vojaki. Načelnik vojnega in pomorskega urada bo popolnoma neodvisen in odgovoren samo cesarju.

Dopisi.

Gornja Radgona. (Naše narodno življenje.) Zopet smo imeli priliko se sniti ter izvrstno zabavati pri veselici, koje je priredilo dne 18. t. m. naše kmetijsko bralno društvo na vrtu g. Osojnika.

Zanimiv vspeled je povzročil, da smo ostali do drugega dne skupaj. Mnogobrojno občinstvo domačega in sosednih krajev vdeležilo se je sedaj te veselice. Pristrčno pozdravil je goste g. J. Čirič znani, podjetni vodja glasbe in tamburašev. Menjalo se je udarjanje tamburic z izvrstnim petjem mešanega in možkega zboru, katerima so se sosedni kapelski pevci pridružili. Izborna poje možki zbor Gornje Radgone in tudi domači kvintet tekmuje lahko s katerim bodi meščanskim zborom! Pesem: »Mlatiči« bila je poslušateljem sosebno prijetna.

Pri tej priliki se je tudi pela pesem: »Ob tamburici«, zložila gca. Ljudmila Poljanec, učiteljica pri Kapeli, katero je vglasbil g. Janko Čirič. Gospod Čirič je tudi tu pokazal svojo izvanredno nadarjenost in zmožnost za glasbo! — Sledil je šaljivi spev »Brivec«, v ta namen iz hrvaščine prestavljen. G. J. Čirič, ki je ravno glavno ulogo izborna igral, povzročil je glasno doneči smeh občinstva. Hvala mu za trud!

Gospod modroslovec Majžar je v izbornem govoru, katerega smo z velikim zanimanjem poslušali, navduševal k narodnosti in vzajemnosti in pojasnjeval pojem: nemčur, prav mično in zanimivo. Živel!

Zvečer vršila se je toliko priljubljena igra: »Lurška pastarica« v občno zadovoljstvo. Sledila je potem prav vesela prosta zabava.

»Tako!? Nič me ne briga? Radi moje časti naj me nič ne briga? O saj že vem, kedo vam je to proketo misel navdihnil.«

»Zakaj pa imate celo noč luč, in vendar vas ni skoraj pred jutrom nikdar doma?« vpraša Vrba.

»Kedo si upa kaj tacega trditi?« zagrmil Blaž. »To je res, da imam celo noč luč, ker sem že tako navajen, ko sem stanoval v mestu.«

»Ste vi rojen meščan?« vpraša orožnik.

»Da! že od rojstva živel sem s stariši v mestu, in ko so mi ti umrli, sem se naselil v ta kraj.«

Lahek nasmeh je igral krog orožnikovih ust, potem pa je rekel potihoma, da ni Vrba slišal: »Nočem vas dalje izpraševati, ker bi vas morebiti spravil v zadrego. Radi osebnih okolščin vas pustim pri miru, pa varujte se dneva, ko se bode razkrila vaša hudobija, ker nič ni tako skrito, da bi ne bilo očito.«

Naglih korakov zapustil je sobo, ker ni hotel pokazati solze, katere so igrale v njegovih očeh. Ko je bil že daleč proč in sam, se je še enkrat obrnil ter bridko vzdihnil: »O, ko bi ti vedel Tomaž, ali Blaž, kakor se sedaj kličeš, da je bil pri tebi bratranec, katerega si tako grdo nalagal. Akoravno si zamenjal svoje ime, spoznal sem te vendar takoj. Jaz vem, da si ti storil oba zločina,

pa nočem te izdati, akoravno je to zoper postavo«. Dolgo je še stal žandar na istem mestu in žalostne misli so mu rojile po glavi, potem pa se je počasnih korakov vrnil domov, odkoder je potem obiskal ženo Podlipnikovo.

Celo drugače je mislil Blaž. Svetilnica, katero je prižgal po odhodu, svetila je slabo po sobi. Svetloba, katera je padala na njegov obraz, delala ga je še bolj odurnega in grozovitega kakor je bil v resnici.

»Prokleti psi!« siknil je sedaj pa sedaj med zobe, ter delal maščevalne pesti. »Za to se mi bodele pokorili. Kožo vam hočem rezati raz hrbte, da se bodele spominjali, koga ste obdolžili — In ti vražji Vrba, tebi pa bom še posebej zaigral.«

Ha, ha, ti Ferdinand Podlipnik, ako bi mi pustil svojo nevesto bi še sedaj lahko živel. In ti ponosna Režika, sedaj ga objemlji, ako ga imaš; moje obljubljeno maščevanje je bilo za me sladko. Potem se je zamislil ter hodil po sobi in se vmes divje smejal. »Da te nekoliko odškodujem za moža, ti hočem na dan, ko ti ga pokopljejo, prnesti njegovo glavo, da se ga še nekoliko nagledaš. To me najbolj veseli, da me ne poznate in ne veste, da sem jaz Tomaž Puška in ne Blaž; ha, ha, le kličite me za

Blaža, dokler vam tudi tega veselja ne odkupim — Kaj pa to, ali ni nekaj zaropotalo?« Skočil je k oknu in pazno poslušal; »ej kako sem boječ, saj ni nič bilo. Pa najboljšo bo, da se vležem in zaspim ter tako dolgo mirujem, da se ta dogodek nekoliko pozabi.«

Med tem časom, ko je Blaž tako sam pri sebi govoril in koval črne naklepe, govoril je tudi orožnik z Rezo, tako se je namreč klicala Podlipnikova žena, o vlovu v njeno hišo. Pritožila se mu je, da je menil njen mož že včeraj priti in da ga še do danes ni domov. Ker je bila še zelo slaba, ni hotel orožnik o mrliču ničesar omeniti, da je ne bi še bolj razburil. Vprašal jo je, ali ima morebiti koga na sumu. Ker je bila poštena žena, ni mogla nikogar sumiti; »samo jeden je« tako je rekla, »kateri mi je obljubil maščevanje, ker ga nisem hotela za moža; pa o njem ni duha in ne sluha več.«

»Kako pa mu je bilo ime?«

»To je že precej dolgo. Če se ne motim, klical se je Tomaž Puška.«

Žandar se zgane, pa vendar ostane miren.

»Poznate vse ljudi v tem kraju?«

»Mislim, da poznam.«

»Tudi Blaža?« vpraša s povdankom.